

PÉCSI ÉPÍTÉS Z KÖR

ÉPÍTÉSZ - ÉS TELEPÜLÉSTERVEZŐ KFT. 7624 PÉCS, BUDAI NAGY A. U. 1. ,TEL.:72/215-820

SZAPORCA KÖZSÉG

TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERVE
ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY

2004. NOVEMBER

PÉCSI ÉPÍTÉS Z KÖR

É P Í T É S Z - É S T E L E P Ü L É S T E R V E Z Ő K F T
7624 Pécs, Budai Nagy Antal út 1. Tel:72 / 516-545, 215-820, Fax: 72 / 516-545, Email: pecsikor1@minicomp.hu

KÜLZETLAP

Településtervezés, építészet

Bede István s.k.

Pécsi Építész Kör Kft.
TT-1-02-0556/2001

Régészet

Kárpáti Gábor s.k.

Janus Pannonius Múzeum

Munkatárs

Bankós Róbert s.k.

Településmérnök

Horváth Magdolna s.k.
ügyvezető

ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY

A hatástanulmányt a település adottságainak és a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal előzetes véleménye figyelembevételével készítettük el.

A település területén:

régészeti örökség, terület, illetve műemlék van,
műemléki terület nincs.

BEVEZETÉS

A község Baranya megye déli részén, néprajzi szempontból az Ormánságban, földrajzi értelemben a Dráva-völgyében helyezkedik el. Légvonalban néhány km-re délre van tőle a Dráva folyó, a falu déli határa, egyben a magyar-horvát államhatár is. Szomszédai északon Kémes, keleten Tésenfa, nyugaton Cun.

A vidék nyugalmát esztendőik során át „örző” település déli részét a Duna-Dráva Nemzeti Parkhoz csatolták a Dráva holtágai által fennmaradt természeti értékek védelmében. Vízi növényvilága Európában egyedülálló ritkaságokat is rejt. Jellemző ugyanakkor értékes madárvilága is, például a kócsag fészekrakása és költése is jelentős zoológiai érték.

A település megközelítése vasúton és közúton is lehetséges. A Siklós-Harkány-Vajszló-Sellye vasútvonal műszaki átadása 1912-ben történt meg. Gazdasági értelemben igen sokat vártak a vasútvonaltól, amelynek egyik állomása Kémesen van. A vasúti közlekedés már nem „modern”, (lehetséges, hogy egy kicsit szándékosan elhanyagolt) a vonatpárok ritkán járnak. Közúton a Harkány-Vajszló-Sellye közötti úton érhető el, Kémesen keresztül. Az út lényegében keleti-nyugati irányban tengelye az Ormánságnak. Az autóbusz-közlekedés Harkány felől lehetséges, sűrűsége megfelelő, A legközelebbi város Harkány 12 km-re van, a megyeszékhelytől való távolsága 38 km.

VIZSGÁLAT

TELEPÜLÉSTÖRTÉNET

A fennmaradt írásos emlékek olvasatában Szaporca már az Árpád-korban lakott település volt. A levéltárban fellelhető dokumentumok alapján 1251-ben *Villa Zaporcha* néven említik. Később *Zaorcha*, *Zaporcha*, *Zaparcza* néven említik *Soklos* várához tartozóként. Szájhagyomány szerint lakói régen a *Letönye-dűlő* tájékán laktak. Még a múlt század végén is hatalmas alma, körtefák és szilvások voltak itt, ennek a településnek az emlékét őrizve.

A háborúk azonban nem kerülték el, az aprócska települést. A harcok idején lakossága rendszerint a közeli erdőkbe, nádasokba menekült. A II. világháborúban a német és a II. bolgár hadsereg megütközése után kitelepítették lakosságának jelentős részét. A németek akkor a templomtoronyból lőttek a bolgárokra, am azok pedig eközben szétlőtték a szaporcaiak templomát.

A második világháború befejezése után 560-an lakták a települést. Jellemzőnek számított a nagycsaládosok jelenléte, olyan tekintetben is, hogy számos családban több generáció élt egymással szoros háztartási kötelékben.

Az elmúlt esztendőkből tapasztalt tendenciózus lélekszámcsökkenés következményeként mára 300 alá esett a helybéli népességszám. Így ma a faluban 283 ember él 104 lakóházban.

A fentiekről így ír Pesti János:

A török hódoltság alatt is valószínűleg folyamatosan lakott vidék volt. A község határában feküdt egykor *Letenye* és *Lanka* középkori falu is. Az ő adatközlői szerint „a *mostani Szaporcza község*” lakossága hajdan e két helyről "költözött jelen

lakóhelyére".

A múlt század elejéig a lakosság magyar, a század közepétől néhány németet és délszlávot is találunk itt. A század második felétől több kisebb külterületi lakott hely alakult ki a falu határában: *Ilmapusza, Kisbázsó, Kisinci, Lankapusza*. 1930-ban a faluban 451, külterületén 53 magyar anyanyelvű lakott. 1970-ben 457 főnyi lakossága magyar.

Az adatközlők a mai településnek az alábbi régi neveiről is hallottak: *Záporka* (mert széjjelszortan épült), *Zaborc, Saporca, Saporc, Szaparca, Szaporca*.

Az 1750 körüli térképeken olvasható: *Otim Csorgéd nunc Szaporcza; Antiquus locus Csergend*. Ugyanakkor "Egy régi okiratban : *Szaperchá*-nak írták". Állítólag a régi falu a *Letönye-dombon* volt. Onnan - egyesek szerint - ezért költöztek el, hogy közelebb legyenek a halászatra alkalmas folyóhoz. Mások szerint azért jöttek el onnan, mert olykor évente háromszor is elsodorta a házakat a víz. Egyesek szerint a *Szilvás*-ban, a *Harmatos* körül, meg az *Egysorban* is volt néhány házból álló település.

A templom és az iskola

Pesty szerint "A község hajdan a Dráva partján feküdt, s onnét a Dráva folyam vízáradásai miatt a mostani magasabb helyére telepítettet. A hely melyet a lakosság ott hagyott, *Lankának* neveztetett. A vidék neve: *Bőköz*. Kezdetben nagyon kis falu lehetett, csak 3 törzsi család lakta. Az egyik (ősi) család : *Csöme*".

Állítólag a szaporcaiakat *guggásoknak* 'golyvás' csúfolták a környékeliek. Ennek változatai: *guggássak, csöngösök* (olyan volt a golyvájuk, mint a marháknak a csöngője). *Bibikáknak, bēbēkákknak* is mondták őket, mert sok liba volt a faluban, és estefelé így csalogatták a kanálistól haza a szárnyasokat az asszonyok

Szaporca [1177/1500k.: Szupurkan: Györffy 1:380]. A település a *Szaporca folyóról* kapta nevét, amely többé-kevésbé a mai Fekete-víz medrét követte. A folyónév [1177/1500 k.: Supincza (a: Supurcha) : Györffy: 1:380] talán egy déli szláv *Sporica-ra megy vissza

TELEPÜLÉSHÁLÓZAT ÉS TELEPÜLÉSSZERKEZETI ÖSSZEFÜGGÉSEK

Településszerkezet és területhasználat

Megközelítés

A települést mai állapotában a Siklós – Szigetvár úton lehet megközelíteni, mely az Ormánság közlekedési gerincét képezi.

E mellett a ma még részlegesen üzemelő Középrigóc – Harkány vasútvonalon, Kémes érintésével lehet a települést elérni.

A külterületek szerkezete

A terület jellegzetes ormánsági terület, sík vidék. A volt ágak többé – kevésbé feltöltődött maradványai mai is követhetők a település tereprajzolatában.

A vidék jellegét meghatározza a ma már gátak közzé szorított Dráva, a Fekete-víz és a Pécsi-víz. A település a három élővíz által igen gazdag természeti adottságokkal rendelkezik. Ma e mellett a legnagyobb becsben az Ó-Dráva meder van, melynek élővilága igen gazdag.

Valaha meghatározók voltak a nagy erdőségek, ma ebből már szinte semmi sem maradt, illetve csak a vizek, elsősorban a Dráva mellett maradtak. A ma védendő természeti értékeit a vízfolyásokhoz kapcsolódó vizenyős területek és az érintetlenül megmaradt „ősgyep” jellegű fás – bokros legelők jelentik.

A tájat a Dráva rajzolata teljesen átértelmezte. A mai állapotot látva nehéz elképzelni, hogy milyen is lehetett a víz uralta vidék valaha.

A rég volt „mocsári élet” meghatározó életforma volt a környéken, egyben a túlélés záloga is. A középkori falvaknak rugalmasan kellett alkalmazkodniuk a körülményekhez. Ebből fakad, hogy a régészeti adatokból kiderül, hogy a mostani faluhelyet szinte teljesen körbejárták a régiek. (Vágottmegye, Letenye, Kengyécse, Rugás)

A belterületek szerkezete

A község keresztutcás település volt. A belterületek máig fennmaradt alapszerkezete a XIX. század közepére kialakult. Szerkezetére jellemző a „nőtt” jelző.

A falunak középülete sokáig csak a református templom, így intézményi központja nincs. Mind e mellett érezhetően a templom előtti teresedés a falu „közepe”. A közintézmények (községháza, volt általános iskola, orvosi rendelő, művelődési ház) napjainkban a Kossuth L. utca lakóházai sorába telepítettek.

A település rásimul a Fekete-vízre (melyből a kor holtágat csinált), s melynek szigetein is laktak valaha. A falu településszerkezete archaikusnak mondható, mely az elmúlt évszázadokban mit sem változott.

Hogy a kép ne legyen ilyen harmónikus, a falu keleti oldalán mintegy ufó jelenik meg a volt TSZ major.

A volt TSZ major...

Településkarakter

Telekszerkezet és telekhasználat:

A község történetileg kialakult telekstruktúrája a hagyományos szalagtelkes formát követi. A telkek szélességére jellemző a 20-30 m, míg hosszúságára a 100-200 m. A szalagtelkektől eltérő telekalakulat történetileg csak a „településközpont” környékén alakult ki, de ez inkább sűrűsödés és a nem termelésre alakított telekstruktúra okozhatta.

Telekhasználat:

A hagyományos, paraszti gazdálkodást folytató, hosszan elnyúló szalagtelkeken a lakóépületek alapvetően az oldalkerttel párhuzamosan, előkert nélkül, az utcafrontra települtek. Általában a telkek felosztása szépen mutatja mindenütt a hagyományos síkföldi magyar udvar – kert felosztást. Néhány esetben azonban látható, hogy a 25-30 m mély lakó- és gazdasági udvart a telek teljes szélességében beforduló gazdasági épület zárja le, esetenként a lakóépülettel összeépülve. A telek hátsó része a kocsiszínen keresztül közelíthető meg. A gazdasági épület mögött a veteményeskert, majd a takarmánytermesztésre szolgáló kert húzódik. Különösen a szélesebb telkekre jellemző, hogy a lakóépülettel szemben a telekhatár mellett még egy „kisház” épült az utcafrontig, amiben pl.: nyári konyha, góré kapott helyet. A századforduló után épültek a korábbi lakóépületek helyén oldalhatáron álló, de utcafronttal párhuzamos lakóépületek. Ezek a telekhasználatban változást nem hoztak, csak az utcaképet gazdagították.

A Kossuth utca nyugati vége

Új telekosztású beépítés a faluban kevés van, így a település arculata rendkívül egységes. Az új beépítések főleg a valamikori „szíami iker” területén maradtak, még azok is, melyek történelmileg Szaporcát illették volna.

Beépítési mód és épülettípusok:

A település történetileg kialakult lakóterületén alapvetően a fésűs, oldalhatáron álló beépítés dominál. A telkek beépítettsége alacsony, csak néhány haladja meg a 10%-ot. A lakóépületek a telken tájolástól függően – érdekes módon - a Kossuth utca nyugati részén a nyugati, a keleti részén a keleti telekhatárra települtek, míg a Dózsa Gy. utcában értelemszerűen az északi telekhatárra építettek.

Épületállomány

A település történeti épületállományának építészeti jellege hasonló vonásokat mutat, de jól megfigyelhetők az egyes korokra jellemző építési módok, melyek egymásra rakódtak. A fennmaradt egyik legkorábbi épület a református templom, ez a XIX. szd. végén épült. Ebből a korból lakóépület nehezen datálható. Feltehetően a megmaradt legkorábbi lakó és gazdasági épületek a településen szétszórtan figyelhetők meg. Későbbiek lehetnek, vagy átépültek az utcára merőleges tömegű, falazott tornácos lakóépületek.

A község református temploma késő-barokkot imitáló eklektikus stílusban 1883-ban épült. A templom történetének érdekessége, hogy az előző – talpas, fatemplom – a szemben lévő Dózsa Gy. u. 1. számú telek (keleti) végén állt. Mikor az új templom megépült a régijt át akarták húzni Tésenfára, de ez valahogy nem sikerült...

A – részben - tégl architektúrájú gazdasági épületek már a település fellendülésekor a XX. szd. elején épültek. A jellemzően utcafronttal párhuzamos polgárházak is a gazdasági fellendülés, a polgárosodás eredményei.

Épülettömegek

A hagyományos lakóépületek egyszerű, arányos tömegűek és földszintesek. Homlokzataik szélessége az egyszerű parasztházak esetében 6-8 m körüli. A parasztházak ereszmagassága nem haladja meg a 3 m-t.

A Kossuth utca nyugat felé nézve...

A gazdasági épületek egyszerű tömegűek, nyeregteretűek. A párkány és gerincmagasságuk eléri a lakóépületekét, sőt helyenként meg is haladja azt. A nyári konyhák, górék szélessége csak 4 m körüli, de párkánymagasságuk eléri a lakóépületekét.

Településkép és utcaképek

A kis település építészetileg felemás hangulatot nyújt. Míg a Kossuth utca keleti része széles, nyugodt, egységes hangulatú, addig nyugati vége archaikusabb jellegű. A Dózsa Gy. utca egységessége nem ilyen teljes, de hangulatilag szép.

Védettségek

Régészet: önkormányzati rendelet szerint.

Műemléki: önkormányzati rendelet szerint.

Területi és egyedi: önkormányzati rendelet szerint.

VÁLTOZTATÁSI SZÁNDÉKOK TÉRBEN ÉS IDŐBEN

Településhálózati és tájhasználati változás

A közvetlen szándék a „megtartva megmaradni”. E mellett kismértékű lakóterület-fejlesztési szándék fogalmazódik meg a javaslatban.

Településszerkezeti, területhasználati és beépítettségi változás

Kis mértékű, az egész szempontjából lényegi módosítást nem képviselő új beépítési lehetőségek.

Infrastrukturális változás

Szennyvízelvezetés és a gáz kiépítése.

Népesség, életmód, társadalom, kultúra változása

Nincs.

HATÁSELEMZÉS

Történeti településhálózati következmények

Nincs. Azaz „megtartva megmaradni”.

Természeti, táji hatások

Nincs. Azaz „megtartva megmaradni”.

A településkép feltárulásának változásai

Az utak menti fásítás javasolt. Cél lehet hasznosan a „megtartva megmaradni”.

HATÁSMÉRLEG ÉS ELLENTÉTELEZÉS

Hatásmérlegről igazán nem lehet beszélni, hiszen nincsenek viszonyítási pontok, ezen a megmaradásáért küzdő egyszerű kis településen.

Egyébiránt azt lehet mondani, hogy a jövő záloga mégis a múlt értékeinek megőrzése lehet.

Ez esetünkben a táj, a településszerkezet, a beépítés, az épületek jellegének a megőrzését és továbbvitelét jelenti.

ÖSSZEFOGLALÁS

A település méreteihez és lehetőségeihez képest példamutató állapotú.

Az alábbiakban összefoglaljuk mind azokat a védett és védelemre javasolt értékeket, melyek a településen találhatóak.

MŰVI ÉRTÉKVÉDELEM

Régészeti védelem

A település területén két azonosítatlan, nyilvántartott régészeti lelőhely van: Vágottmegye és a Temető területe.

Bármilyen fokú régészeti védettséggel érintett területen a 2001. évi LXIV. törvény előírásait be kell tartani.

Amennyiben a település területén végzett földmunkák során - régészeti feltárás esetén kívül - régészeti emlék, illetőleg lelet kerül elő, a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény 24.§ (2)-(6) bekezdése szerint kell eljárni.

A földmunkákkal járó fejlesztésekkel, beruházásokkal a KÖH által nyilvántartott régészeti lelőhelyeket el kell kerülni. Ha a lelőhely elkerülése a földmunkával járó fejlesztés, beruházás költségeit aránytalanul megnövelné, vagy a beruházás máshol nem valósítható meg, a beruházással veszélyeztetett régészeti lelőhelyeket előzetesen fel kell tární. A 2001. évi LXIV. törvény 22.§ (3) bekezdése és 23.§-a alapján a megelőző feltárásra vonatkozóan a beruházónak a területileg illetékes múzeummal (Baranya Megyei Múzeumok Igazgatósága) kell szerződést kötnie. A beruházónak a megelőző feltárás teljes költségét, de legalább a teljes bekerülési költség 9 ezrelékét kell költség-előirányzatként biztosítani a feltárás fedezetére.

Ld. még a régészeti munkarészt a hatástanulmány végén.

Országos védettségű építmények

A településen országos védettségű építmény van.

Törzsszám: 428	Református Templom	Kossuth Lajos u.	Hrsz: 360
----------------	--------------------	------------------	-----------

Az országos védettségű építmény építési ügyeiben a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal illetékes eljárni, mint építési hatóság.

A kulturális örökség védelméről szóló (2001. évi LXIV.) törvény értelmében az országosan védett építmény műemléki környezetét az SZT-1 jelű SZABÁLYOZÁSI TERV tünteti fel.

A református templom műemléki környezetének az alábbi ingatlanokat minősülnek:

A védetté nyilvánított műemlékkel közvetlenül határos ingatlanok:

Kossuth L. u. 48	Hrsz: 358/1
Kossuth L. u. 49	Hrsz: 358/2
Kossuth L. u. 50	Hrsz: 357

A védetté nyilvánított műemlékkel közvetlenül határos közterületrészek:

Kossuth L. u. 47 és a templom közötti szakasz	
közút	Hrsz: 399
járdák	Hrsz: 398 és 400
Kossuth L. u. 50 és a templom közötti szakasz	
közút	Hrsz: 359
Dózsa Gy. u. 1 előtti szakasz	
közút	Hrsz: 323
Temetőre járó út temetői tartó szakasza	
közút	Hrsz: 361

A védetté nyilvánított műemlékkel közvetlenül határos közterületrészekkel közvetlenül határos ingatlanok:

Kossuth L. u. 47	Hrsz: 366
Dózsa Gy. u. 1	Hrsz: 277

A műemléki környezetben lévő építmények építési hatósági ügyeibe a Kulturális Örökségvédelmi Hivatalt, mint szakhatóságot be kell vonni.

A műemléken és műemléki környezetben történő bármilyen építési munka esetén a kulturális örökség védelméről szóló (2001. évi LXIV.) törvény előírásai betartandóak.

Helyi védelem

A település jellegzetes építészeti és településképi karakterének megőrzése érdekében az alábbi építmények-építményegyüttesek helyi védelemben részesülnek.

„HT” kategóriában: (ami helyi értékekre vonatkozó területi védettséget jelent):

a település szerkezete	Belterület	Hrsz:
a Kossuth L. utca utcaképe	Belterület	Hrsz:
a Dózsa Gy. utca utcaképe	Belterület	Hrsz:

„H” kategóriában (ami teljes épületet-építményegyüttesre vonatkozó egyedi védettséget jelent):

Lakóépület	Kossuth Lajos u. 16.	Hrsz: 257
Lakóépület	Kossuth Lajos u. 37.	Hrsz: 378
Lakóépület	Kossuth Lajos u. 11.	Hrsz: 262
Lakóépület, kukoricagóré	Kossuth Lajos u. 41.	Hrsz: 374

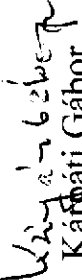
Lakóépület, melléképületek	Kossuth Lajos u. 42.	Hrsz: 373/2
Lakóépület	Kossuth Lajos u.	Hrsz: 359
Volt iskola	Kossuth Lajos u. 48.	Hrsz: 358/1
Lakóépület	Kossuth Lajos u. 56.	Hrsz: 350
Lakóépület	Kossuth Lajos u. 63.	Hrsz: 343
Lakóépület	Dózsa György u. 35.	Hrsz: 314
Lakóépület	Dózsa György u. 33.	Hrsz: 312
Lakóépület	Dózsa György u. 17.	Hrsz: 293
Lakóépület	Dózsa György u. 16.	Hrsz: 292
Lakóépület	Dózsa György u. 14.	Hrsz: 290
Lakóépület	Dózsa György u. 11.	Hrsz: 288
Lakóépület, melléképülettel	Dózsa György u. 10.	Hrsz: 287
Lakóépület	Dózsa György u. 7.	Hrsz: 284
Lakóépület	Dózsa György u. 5.	Hrsz: 282

A község történetileg kialakult hagyományos utcaképe, telekstruktúrája védelmében a meglévő épületek lehetőség szerint megtartandók. Szükségszerű bontás esetén az új épületeket a meglévő épületek helyére, - a kialakult építési vonalhoz illeszkedve - kell helyezni. A meglévő épületeken végzett bármilyen építési munka esetén az örökségvédelmi munkarész iránymutatásai szerint kell eljárni.

Helyi védettségű épületekkel és építményekkel kapcsolatos bármilyen építési, felújítási munka esetén a hagyományos homlokzati és tömegarányok, párkány- és gerincmagasságok, nyílásrendek, a nyílások osztása, a homlokzati tagozatok megőrzendők, illetve az eredeti állapotok helyreállítandók.

Régészeti hatástanulmány SZAPORCA község (Baranya m.) területén 2004'

Kiadva: Pécs, 2004. február 25.
Nyilatkozat: a hatástanulmány a jelenlegi régészeti ismereteket tükrözi. Az ismert lelőhelyeken kívül azonban a jövőben előkerülhet még számos új lelőhely is a területen.

Kárpáti Gábor
régész

Helynév	Elemzés (régészeti örökség)	Helyrajzi számok	Véd ettse g	A leióhely állapota Feltárhatóság, bemutatathatóság, megtartás. Javaslat a használati módra a terület jelenlegi használatának és a rendezési terv hatásainak figyelembe vételével	Irodalom
01. Szaporca Vágott- megye és a Kémesi mező között. (Cuni erdő, Szigeti víz) Háromszög alakú dűlő.	Csontvázak, kardok, gyűrűk, karperecek kerültek elő a Szigeti víz mederszélesíté sekor (1933- 34-ben és 1951-53-ban). Talán népvándorlás kori temető, de pipát is találtak. A leleteket a vajszlói Csiki- nevű vízmester a vízbe	180/6- 11. 174/7- 10.	-	Jelenleg szántó. A felszínen leletek nem mutatkoztak. Tervezett változás nincs. Javaslat: a jelenlegi használat elfogadható régészeti szempontból. Használati mélyszántás és talajművelés váltás esetén veszélyeztetheti a leióhelyet.	- Pesti János (szerk.): Baranya megye földrajzi nevei II. 1982. Pécs. 896. - BMMI R. O. Adattár, 1540/83.

02.	Szaporca (Szaporicza, Szaportza, Száporca, Supurkan) Villa Zapercha (1251)	hajigálta. Középkori falu helye. A török időkben is megmaradt.	-	-	A lelőhely pontos helye ismeretlen.	- Györfly György: Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza. I. 1963. Budapest. 380. - Pesti János (szerk.): Baranya megye földrajzi nevei II. 1982. Pécs. 893. - Csánki Dezső: Magyarország történeti földrajza a Hunyadiak korában. 1894. II. Budapest. 523.
03.	Szaporca Letenye, Letönye-domb, Letönye-völgy, Letene, Lethenye (1341)	Kihalt középkori falu helye, a török korban még lakták (1554, 1571).	0180/22-31. 0180/33-40.	-	Jelenleg szántó. A felszínen leletek nem mutatkoztak. Tervezett változás nincs. Javaslat: a jelenlegi használat elfogadható régészeti szempontból. Használata mélyszántás és talajművelés váltás esetén veszélyeztetheti a lelőhelyet.	- Pesti János (szerk.): Baranya megye földrajzi nevei II. 1982. Pécs. 893. - Káldy-Nagy Gyula: Baranya megye XVI. századi török adóösszeírásai. 1960. Budapest. 82. - Csánki Dezső: Magyarország történeti földrajza a Hunyadiak korában. 1894. II. Budapest. 503.
04.	Szaporca Lanka (1478), Lanka-pusztá, Lanka-sűrű	Kihalt középkori falu helye. A török alatt lakták (1554, 1571, 1582). Később grófi bérlők helye, majd a Vitézi Szék tulajdona	218/7 218/15-31.	-	Jelenleg szántó. A felszínen leletek nem mutatkoztak. Tervezett változás nincs. Javaslat: a jelenlegi használat elfogadható régészeti szempontból. Használata mélyszántás és talajművelés váltás esetén veszélyeztetheti a lelőhelyet.	- Pesti János (szerk.): Baranya megye földrajzi nevei II. 1982. Pécs. 893, 898. - Káldy-Nagy Gyula: Baranya megye XVI. századi török adóösszeírásai. 1960. Budapest. 84. - Csánki Dezső: Magyarország történeti földrajza a Hunyadiak korában. 1894. II. Budapest. 502.

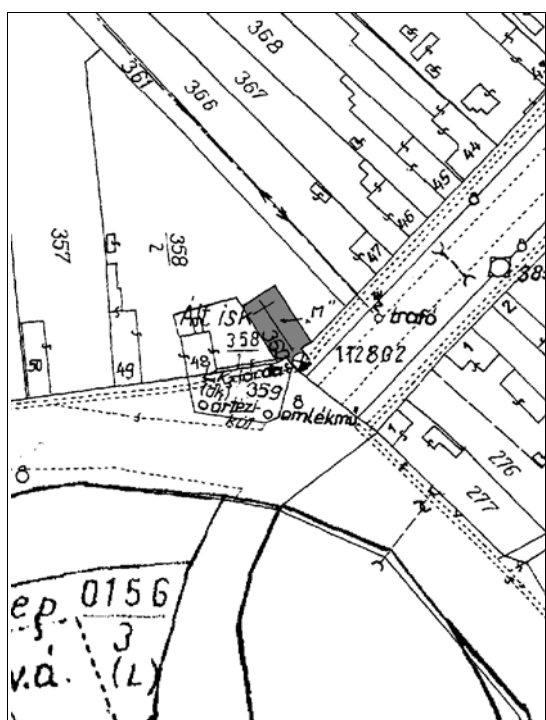
Sós-kút	egykori medre, ahol elsüllyedt egy sószállító hajó a szájhagyomány szerint.	7. 0192/9-11.	-	leletek nem mutatkoztak. Tervezett változás nincs. Javaslat: a jelenlegi használat elfogadható régészeti szempontból. Használata mélyszántás és talajművelés váltás esetén veszélyeztetheti a lelőhelyet.	földrajzi nevei II. 1982. Pécs. 897..
09. Szaporca Kengyécse (Részben Tésenfához tartozik.)	Középkori falu feltételezett helye.	0136/9-12.	-	Jelenleg szántó. A felszínen leletek nem mutatkoztak. Tervezett változás nincs. Javaslat: a jelenlegi használat elfogadható régészeti szempontból. Használata mélyszántás és talajművelés váltás esetén veszélyeztetheti a lelőhelyet.	- Pesti János (szerk.): Baranya megye földrajzi nevei II. 1982. Pécs. 903. - Káldy-Nagy Gyula: Baranya megye XVI. századi török adóösszeírásai. 1960. Budapest. 634.

A nyilvántartott (ismert) lelőhelyek a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény erejénél fogva általános védelem alatt állnak. A nyilvántartott régészeti lelőhelyek esetében, a lelőhely területén történő bármely 30 cm-t meghaladó talajbolygatással járó tevékenységhez, építkezéshez, az eddigi használattól eltérő hasznosításhoz, beavatkozásokhoz a KÖH-t (Kulturális Örökségvédelmi Hivatal, Pécs Szent István tér. 15.) szakhatóságként be kell vonni az engedélyeztetési eljárásba. Régészeti érdekű területek esetében szintén ki kell kérni a KÖH véleményét. Idézett törvény 22. §-a szerint a nyilvántartott lelőhelyeket a földmunkával járó fejlesztésekkel, beruházásokkal el kell kerülni. Amennyiben ez nem megvalósítható, a beruházás által veszélyeztetett területen megelőző feltárást kell végezni, melynek költségei a beruházót, illetve azt a személyt terhelik, akinek érdeke a régészeti lelőhely megbolygatása. Ezen rendelkezésekkel összefüggésben elkerülendő ezeken a területeken a 30 cm mélységet meghaladó talajbolygatással járó tevékenység (erdő, vagy gyümölcsös telepítés, mélyszántás), vagy más beruházás (építkezés, közművesítés, stb.). A lelőhely aktuális használati módját nem

korlátozzák, de annak folytatásától a lelőhely nem károsodhat. Amennyiben a település közigazgatási területén bármilyen talajművelés vagy talajbolygatás alkalmával régészeti leletek, ill. objektumok kerülnek elő, a munkát azonnal abba kell hagyni és értesíteni kell a Baranya Megyei Múzeumok Igazgatóságát (BMMI, Pécs Káptalan u. 5.) és a KÖH-t.

SZAPORCA-ÉRTÉKVIZSGÁLAT

Szaporca, Kossuth Lajos u.	M1
Hrsz: 360	
Református Templom	

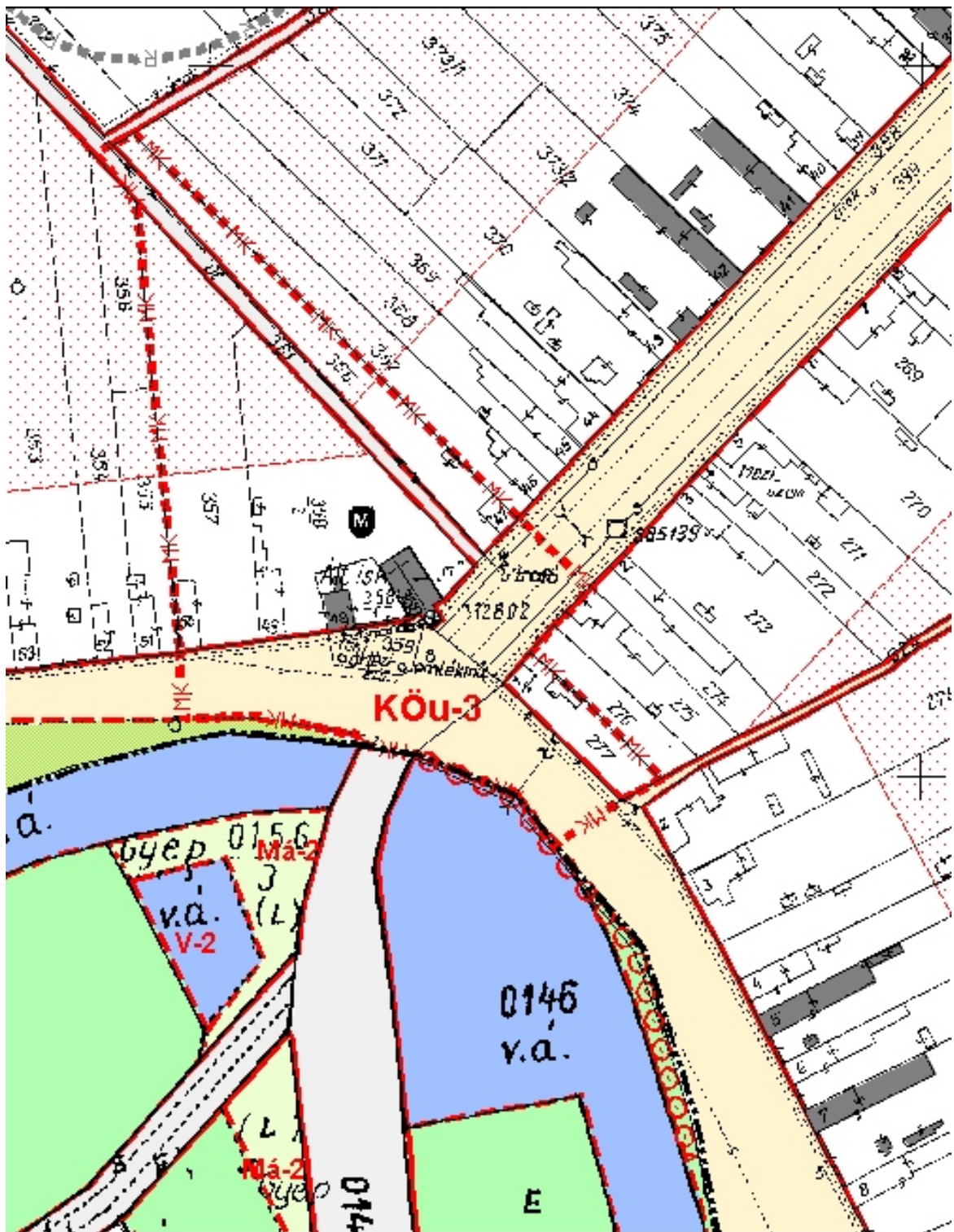

LEÍRÁS:

Késő barokk stílusú templom, Nem lehet tudni, hogy a toronysisak ilyenek épült, vagy csak később, felújítás során vált-e ilyen leegyszerűsödötté.

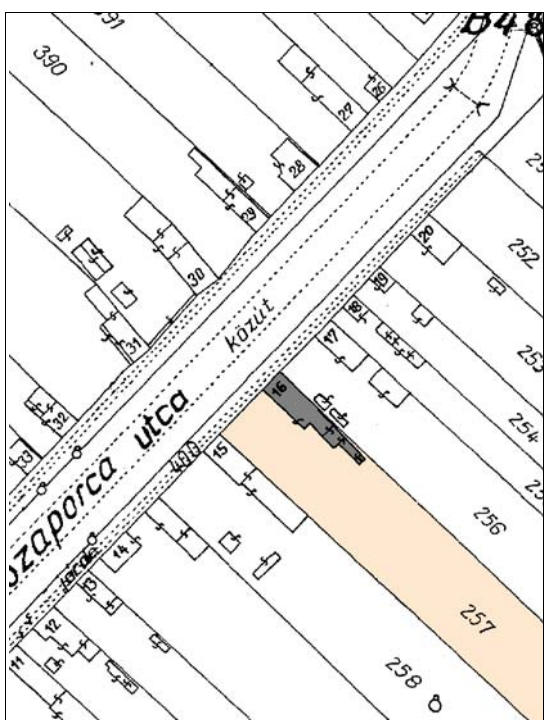
Megjegyzés, korrekciós javaslat:
Műemlék, törzsszám: 428
Megőrzendő, karban tartandó.

SZAPORCA - MŰEMLÉKI KÖRNYEZET

SZAPORCA-ÉRTÉKVIZSGÁLAT

Szaporca, Kossuth Lajos u. 16.	H1
Hrsz: 257	
Lakóépület	

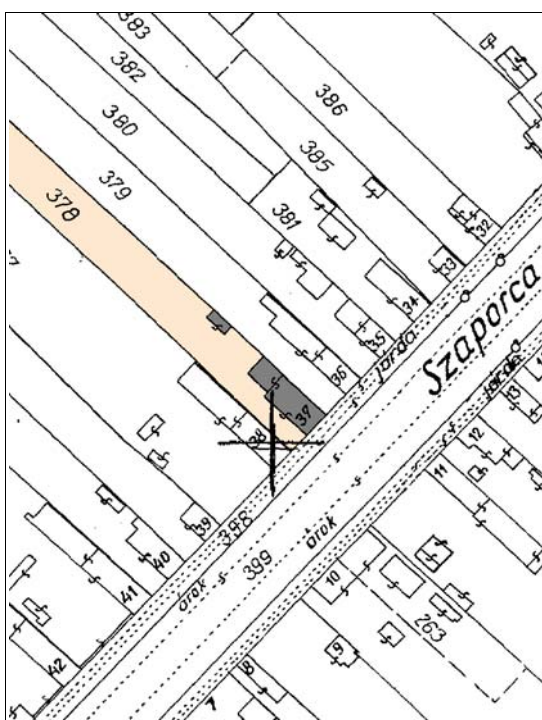
LEÍRÁS:

Kicsit németes „gulasch” stílusban, de nyilvánvaló igényességgel és jó szándékkal felújított együttes. Kár a tájidegen növényzetért, de ezek csak apró, bár kissé bántó hibák.

Megjegyzés, korrekciós javaslat:
Helyi védelemre javasolt.
Megőrzése indokolt.

SZAPORCA-ÉRTÉKVIZSGÁLAT

Szaporca, Kossuth Lajos u. 37.	H2
Hrsz: 378	
Lakóépület	

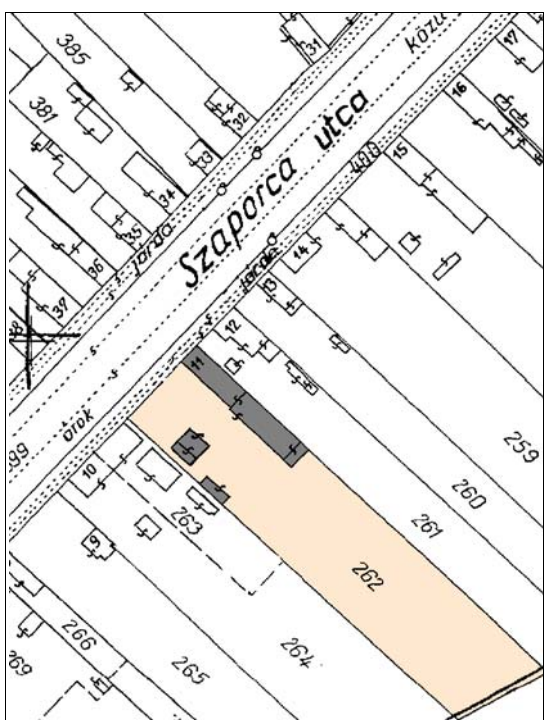
LEÍRÁS:

Egyszerű tömegű tornácos parasztház.
Állag óvandó, a részletképzések helyreálítandók.

Megjegyzés, korrekciós javaslat:
Helyi védelemre javasolt.
Felújítandó.

SZAPORCA-ÉRTÉKVIZSGÁLAT

Szaporca, Kossuth Lajos u. 11.	H3
Hrsz: 262	
Lakóépület	

LEÍRÁS:

Nagyon szép és egyszerű beépítésű porta. Külön szépsége a tornác mellvédes kialakítása. Kár, hogy az utcai homlokzata torzult, a részletképzések eltűntek.

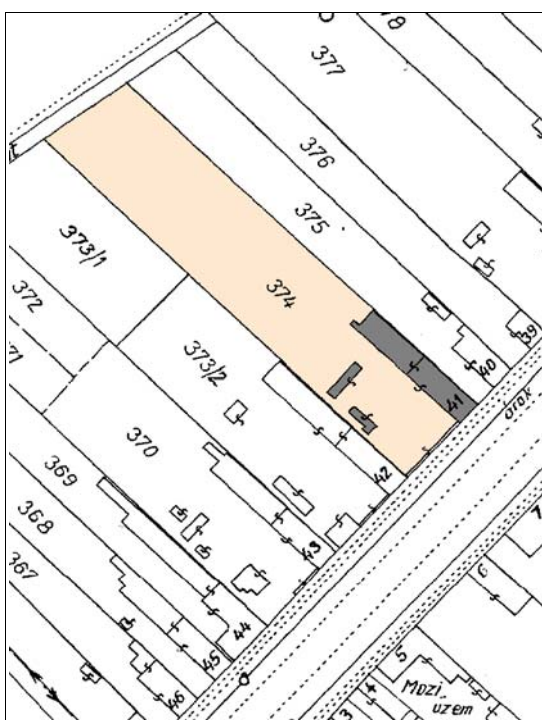
Megjegyzés, korrekciós javaslat:

Helyi védelemre javasolt.

Helyreállítása, megőrzése fokozottan indokolt.

SZAPORCA-ÉRTÉKVIZSGÁLAT

Szaporca, Kossuth Lajos u. 41.	H4
Hrsz: 374	
Lakóépület, kukoricagóré	

LEÍRÁS:

Használatában deformálódott, karbantartott tornácos parasztház. A klasszikus porta beépítésének elemei megtalálhatóak. Az utcai ablakosztás már torzult, a homlokzatszíntékek maradványai még megtalálhatóak. A kerítés jellegében figyelemreméltó.

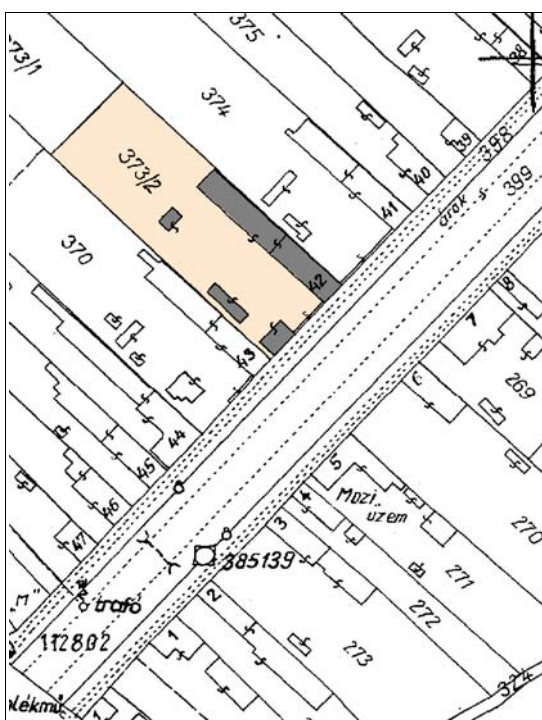
Megjegyzés, korrekciós javaslat:

Helyi védelemre javasolt.

Megőrzése indokolt. Az utcai ablakosztás helyreállítandó.

SZAPORCA-ÉRTÉKVIZSGÁLAT

Szaporca, Kossuth Lajos u. 42.	H5
Hrsz: 373/2	
Lakóépület, melléképület, kukoricagóré együttes	

LEÍRÁS:

Klasszikus porta. A főépület – kerítés egysége szépen látszik. Az utcai homlokzaton az ablak cserélve lett. A faldíszítés már csak emlékeiben létezik. A festés színe tájidegen.

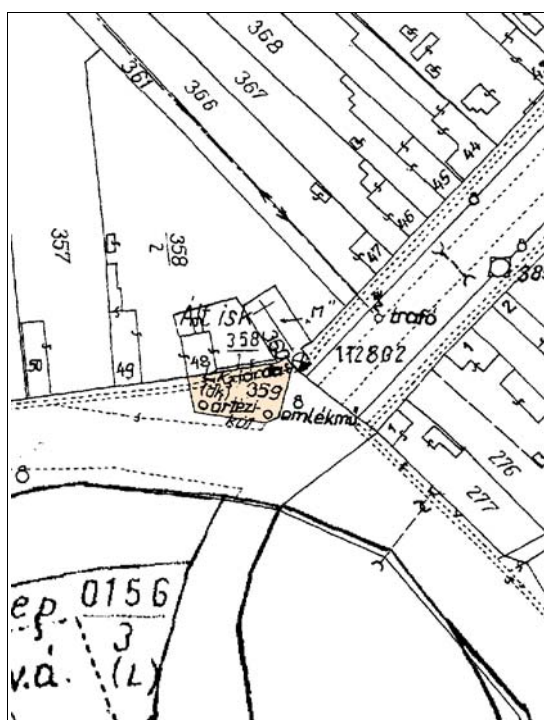
Megjegyzés, korrekciós javaslat:

Helyi védelemre javasolt.

Az utcai homlokzat hagyományos ablakosztása helyreállítandó. Hagományos meszelés szerencsésebb lenne.

SZAPORCA-ÉRTÉKVIZSGÁLAT

Szaporca, Kossuth Lajos u.	H6
Hrsz: 359	
Lakóépület	

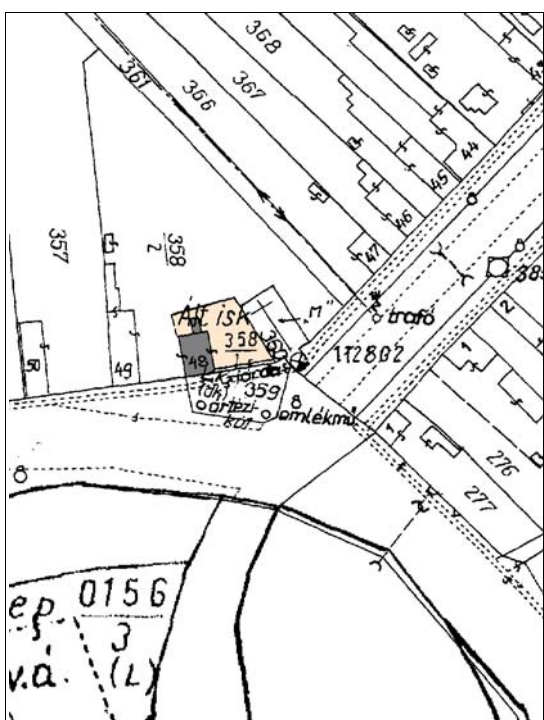
LEÍRÁS:

Felújított I. Világháborús emlékmű. Később bővítve a II. Világháború halottainak nevével.

Megjegyzés, korrekciós javaslat:
Helyi védelemre javasolt.
Karbantartása, megőrzése indokolt.

SZAPORCA-ÉRTÉKVIZSGÁLAT

Szaporca, Kossuth Lajos u. 48.	H7
Hrsz: 358/1	
Volt iskola	

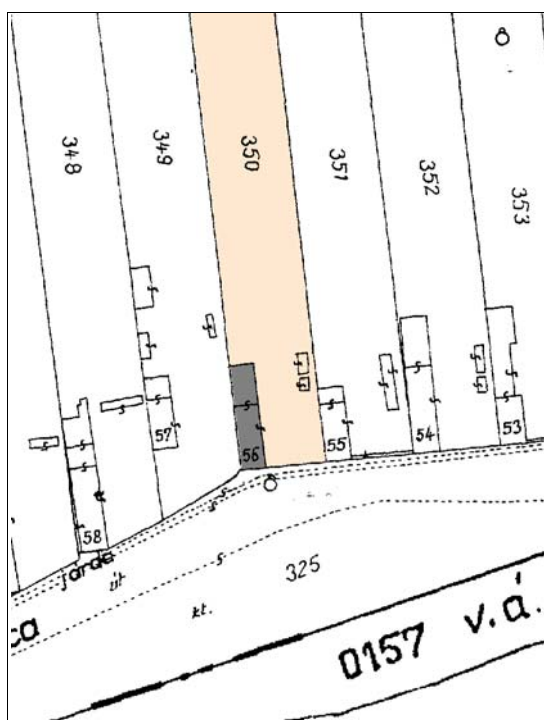
LEÍRÁS:

Volt iskola épülete. Klasszicista jegyeket magánhordó egyszerű épület. Szépen, az eredeti, egyszerű stílusjegyeket magán hordva lett felújítva.

Megjegyzés, korrekciós javaslat:
Helyi védelemre javasolt.
Meglévő állapotában megőrzendő.

SZAPORCA-ÉRTÉKVIZSGÁLAT

Szaporca, Kossuth Lajos u. 56.	H8
Hrsz: 350	
Lakóépület	

LEÍRÁS:

A módos, tornácos parasztház minden stílusjegyét magánhordozó épület. Szinte tökéletes állapotban, torzulások nélkül megmaradt. A felújításokhoz példaként állítható.

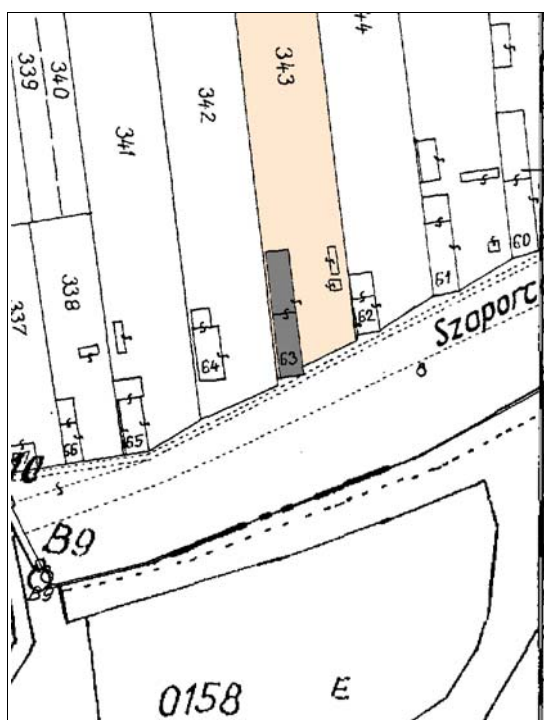
Megjegyzés, korrekciós javaslat:

Helyi védelemre javasolt.

Védelme a meglévő állapotban fokozottan indokolt.

SZAPORCA-ÉRTÉKVIZSGÁLAT

Szaporca, Kossuth Lajos u. 63.	H9
Hrsz: 343	
Lakóépület	

LEÍRÁS:

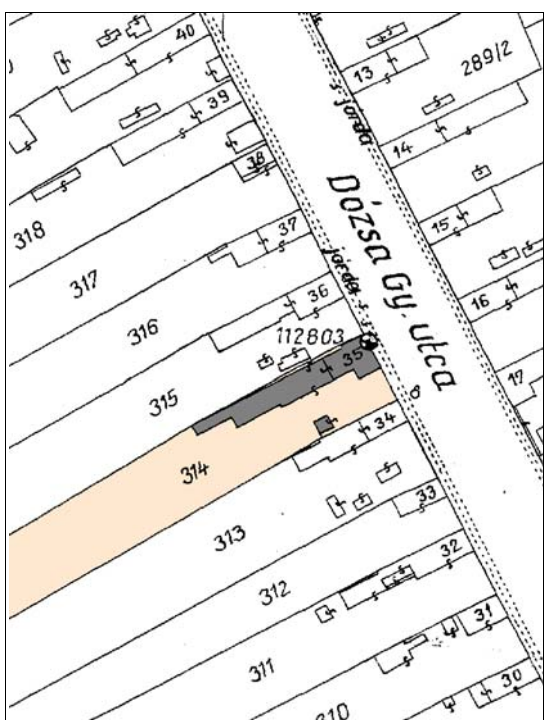
Szépen összeépült fő és gazdasági épület. Nagyvonalú, egységes mellvédes tornácképzés. Az utcai homlokzat már deformálódott az ablakcsere folytán. A részletképezések hiányoznak.

Megjegyzés, korrekciós javaslat:

Helyi védelemre javasolt.
Az utcai homlokzat eredeti állapotába visszaállítandó.

SZAPORCA-ÉRTÉKVIZSGÁLAT

Szaporca, Dózsa György u. 35.	H10
Hrsz: 314	
Lakóépület	

LEÍRÁS:

Szecessziós polgár, vagy kereskedőház. Meglehetősen szokatlan ebben a környezetben, ennek ellenére nagyvonalú, igényes részletképzésű.

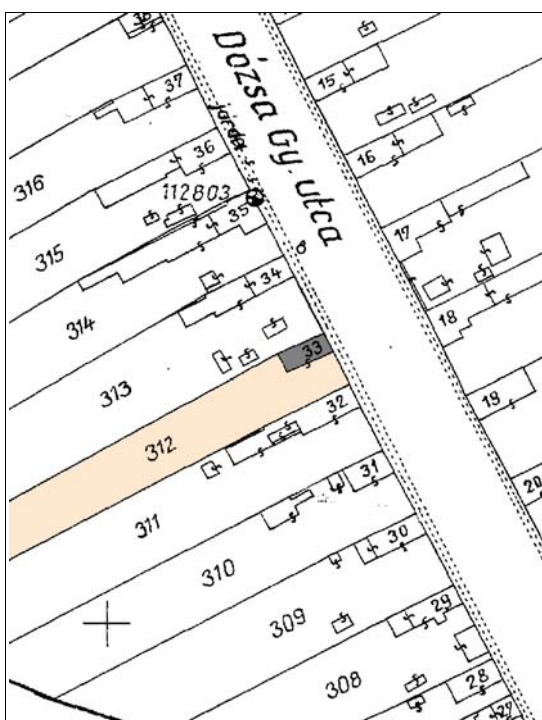
Megjegyzés, korrekciós javaslat:

Helyi védelemre javasolt.

A megőrzés érdekében részletes felmérése indokolt lehet, kultúridegensége ellenére.

SZAPORCA-ÉRTÉKVIZSGÁLAT

Szaporca, Dózsa György u. 33.	H11
Hrsz: 312	
Lakóépület	

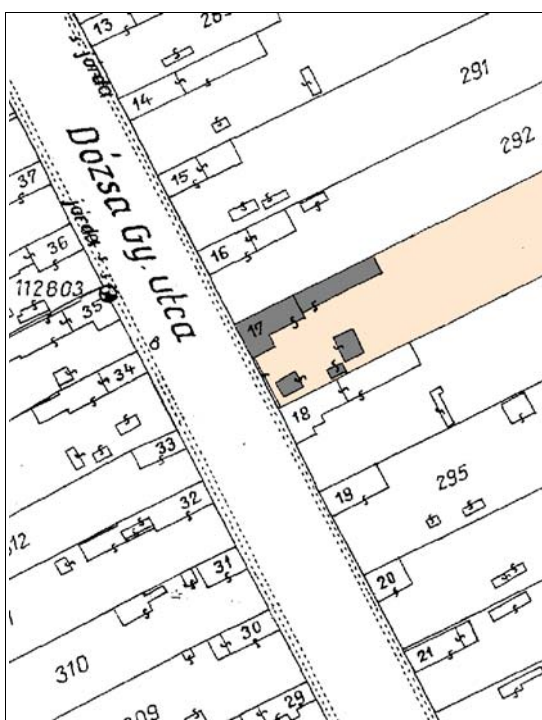
LEÍRÁS:

Szép példája a minimális lehetőségekkel megépült, mégis mindent tudó, közvetlenül az udvarhoz kapcsolódó tornácos parasztháznak. A szokásos utcai ablakcsere itt is megtörtént, de a homlokzati részletképzésből maradt valami.

Megjegyzés, korrekciós javaslat:
Helyi védelemre javasolt.
Az utcai homlokzat helyreállítandó.

SZAPORCA-ÉRTÉKVIZSGÁLAT

Szaporca, Dózsa György u. 17.	H12
Hrsz: 293	
Lakóépület	

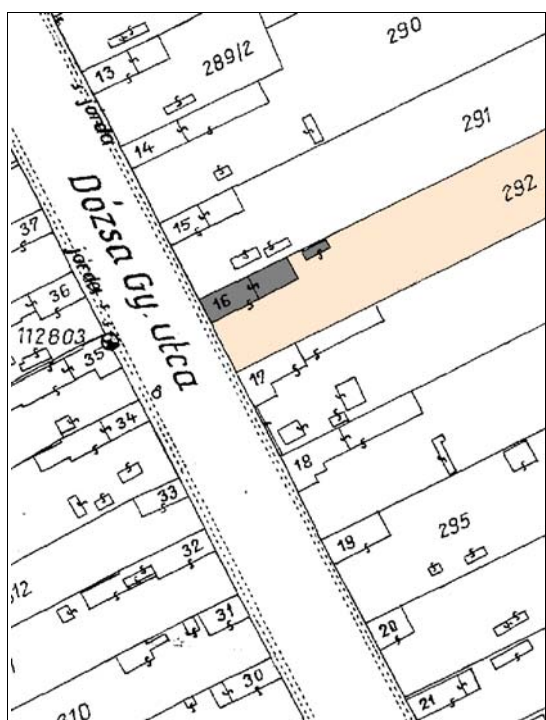
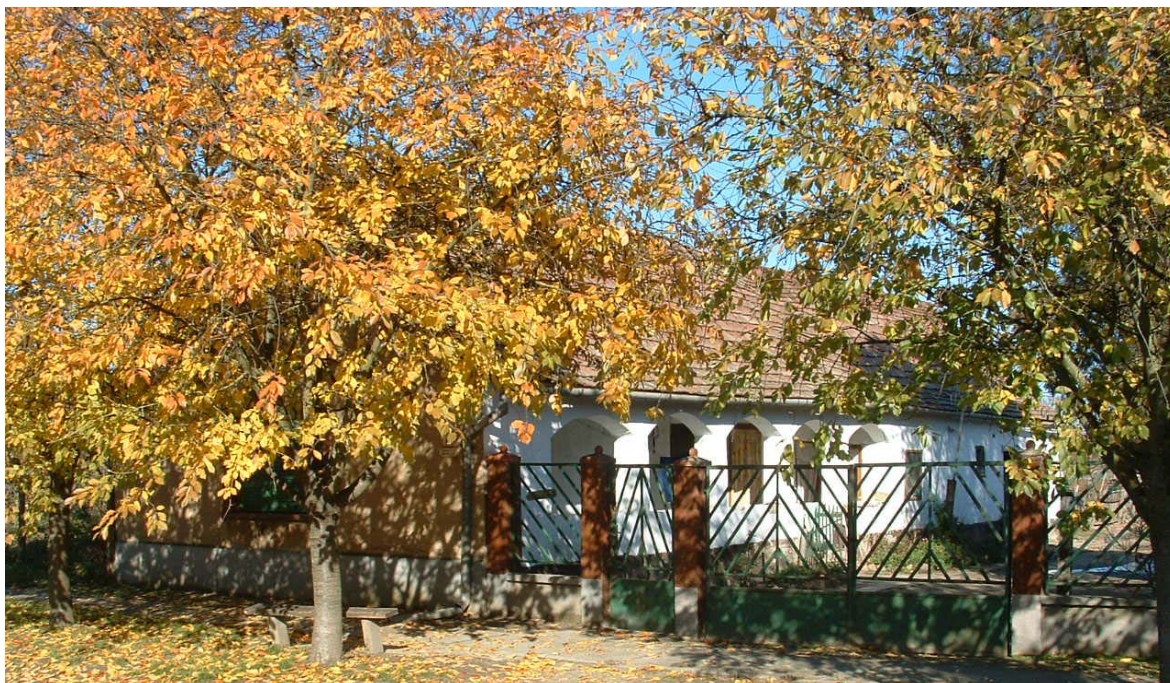
LEÍRÁS:

Egységes hangulatú, szépen karban tartott porta. Az épített kerítés egységes keretbe foglalja az együttest. Sajnálatos módon az utcai homlokzat már torzult, az eredeti ablakok helyett hármass osztású „Tüzép” ablakok lettek beépítve.

Megjegyzés, korrekciós javaslat:
Helyi védelemre javasolt.
Megóvása indokolt, az utcai ablakok visszacserelelendők.

SZAPORCA-ÉRTÉKVIZSGÁLAT

Szaporca, Dózsa György u. 16.	H13
Hrsz: 292	
Lakóépület	

LEÍRÁS:

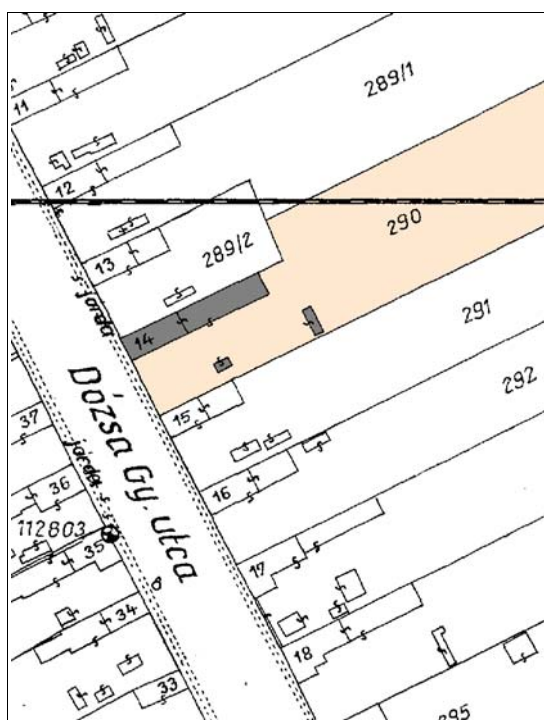
Építetői módosságot tükröző szépen formázott, harmonikus épületegyüttes. Boltozatos, mellvédes tornácképzés. Az utcai ablakok sajnos cserélve lettek, de ez könnyen visszaállítható lenne.

Megjegyzés, korrekciós javaslat:

Helyi védelemre javasolt.
Az utcai ablakok eredeti állapotba visszaállítandóak.

SZAPORCA-ÉRTÉKVIZSGÁLAT

Szaporca, Dózsa György u. 14.	H14
Hrsz: 290	
Lakóépület	

LEÍRÁS:

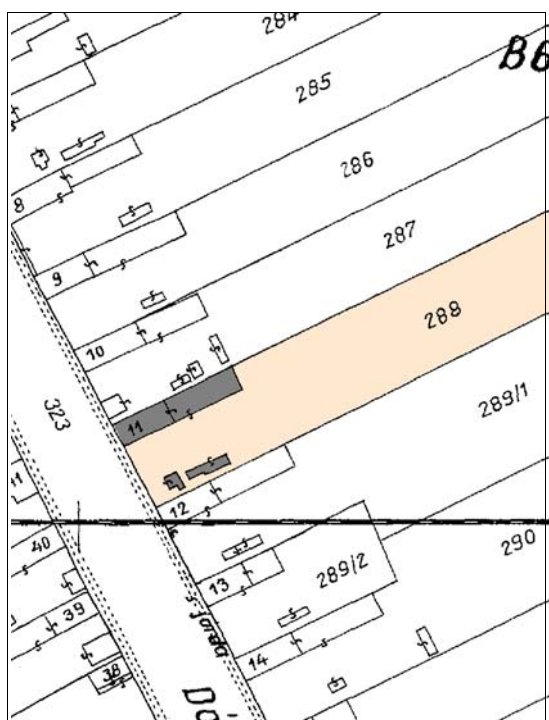
Furcsa telekosztáson (valószínűleg örökösödési helyzetből fakadón) épült egységes tömeg és részletképzésű fő és melléképület. Az utcai homlokzat díszítettsége szinte hibátlanul megmaradt.

Megjegyzés, korrekciós javaslat:

Helyi védelemre javasolt.
Karbantartáson kívül más beavatkozást nem igényel.

SZAPORCA-ÉRTÉKVIZSGÁLAT

Szaporca, Dózsa György u. 11.	H15
Hrsz: 288	
Lakóépület	

LEÍRÁS:

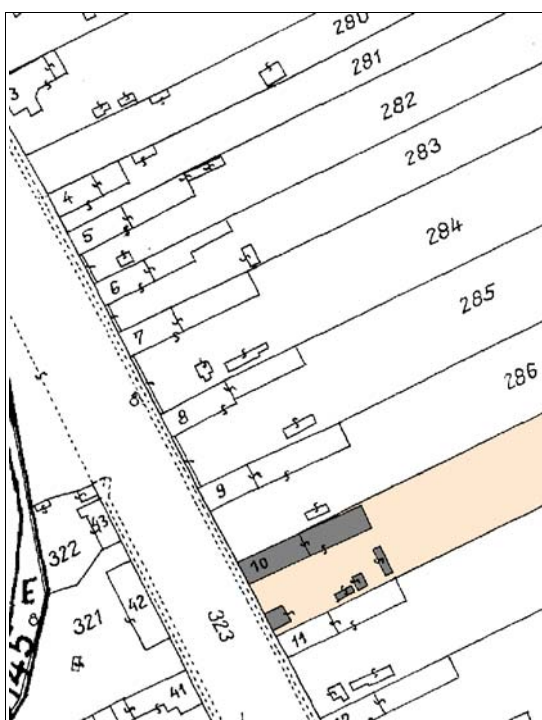
Tornácos parasztház egységes tömegalakítással, szépen összeépült fő és melléképülettel. A tornác be lett üvegezve, de ez az épületben kárt nem okoz. Bármikor elbontható. Az utcai homlokzaton az ablakok cserélve lettek.

Megjegyzés, korrekciós javaslat:

Helyi védelemre javasolt.
Az utcai homlokzat ablakai az eredeti állapotban visszaállítandóak.

SZAPORCA-ÉRTÉKVIZSGÁLAT

Szaporca, Dózsa György u. 10.	H15
Hrsz: 287	
Lakóépület, melléképülettel	

LEÍRÁS:

Mintaszerűen beépített porta. Építészeti-
leg egységes tömegalakítás, formakeze-
lés. A tornác be van üvegezve, de ez
bontható. Az utcai homlokzat részletkép-
zése szinte tökéletesen megmaradt. A
külső redőnyszekrényes, utólagos „ár-
nyékolástechnika teljesen idegen.

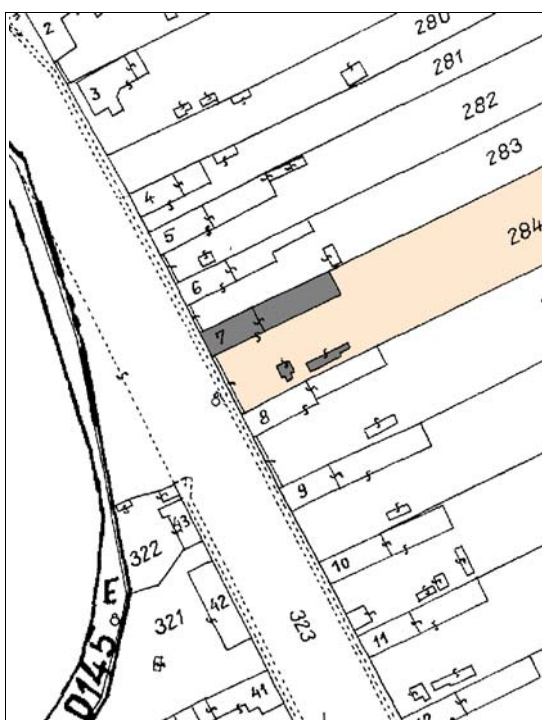
Megjegyzés, korrekciós javaslat:

Helyi védelemre javasolt.

Meglévő állapot megtartandó. Az utcai
ablakok zsalugáteres kialakítása lenne a
szép megoldás.

SZAPORCA-ÉRTÉKVIZSGÁLAT

Szaporca, Dózsa György u. 7.	H16
Hrsz: 284	
Lakóépület	

LEÍRÁS:

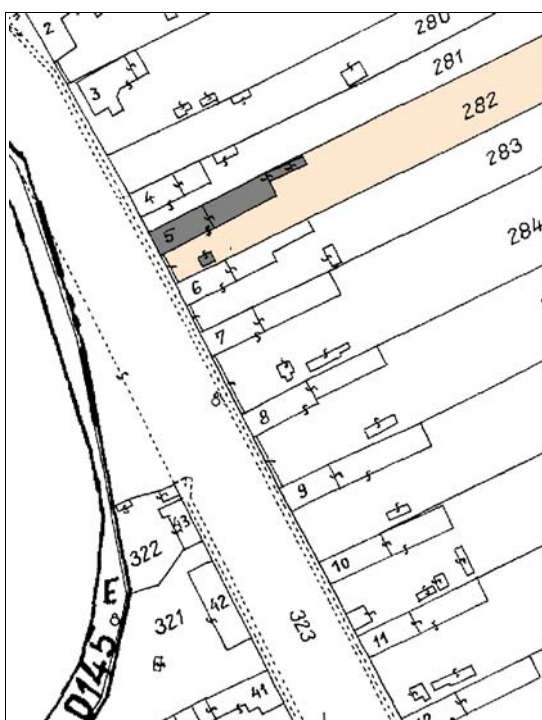
Szerényebb kialakítású, de szép és egységes porta. A kerítés nagyban emeli az együttes összhatását. Az utcai ablak sajnos cserélve lett.

Megjegyzés, korrekciós javaslat:

Helyi védelemre javasolt.
Mintaszerű, egyszerű porta. Az utcai ablakok visszaállítandóak.

SZAPORCA-ÉRTÉKVIZSGÁLAT

Szaporca, Dózsa György u. 5.	H17
Hrsz: 282	
Lakóépület	

LEÍRÁS:

Módos porta, szép tornáckialakítással és részletekkel. Nem lehet tudni, hogy a kerítésből mennyi az új és mennyi a régi. A felújítás igényes, de több tekintetben tájidegen. Az utcai homlokzat ablaka cserélve lett, a részletek eltűntek. A palaborítás nem túl szerencsés.

Megjegyzés, korrekciós javaslat:

Helyi védelemre javasolt.

Az utcai homlokzat ablakosztása visszaállítandó. Lehetőleg meszelt, vagy földfestékes külső festés kellene.